

volt a szerző szándéka. A módszertan személyességét, a mester-tanítvány viszonyt O'Reilly saját élményeinek és tapasztalatainak gyakori felidézésével, a sokszor személyes, vállaltan szubjektív hangvétellel egyértelműen tovább élteti írásban is. Összességében úgy találok, hogy a magyar néprajztudomány szempontjából a kötet fontos lehet,

hisz magyar nyelven ilyen átfogó, kézikönyvként könnyen használható mű még nem jelent meg. A kötet olyan résztémákra és vonatkozásokra irányíthatja rá figyelmünk, melyeket a módszertani bevezető kurzusok keretében nem feltétlenül szoktak tárgyalni.

Bakos Áron

Az őslakosok kultúrája, őslakosok a kultúrában

Enikő Sepsi, Judit Nagy, Miklós Vassányi and János Kenyeres (ed.): Indigenous Perspectives of North America. A Collection of Studies. Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne 2014. 540 old.

A tanulmánykötetben az amerikai őslakosság kultúrájával, történelmével, az őslakos alakjának a művészetekben való megjelenésével és az őslakosokat érintő politikai, társadalmi kérdésekkel foglalkozó írások kaptak helyet. A kötet módszertanilag és diszciplinárisan sokszínű tanulmányai az irodalomtudomány, a filmtudomány, a színháztudomány, a történettudomány, a néprajztudomány, a nyelvészet, a politológia, a filozófia, a neveléstudományok és a pszichológia tárgyköréit érintik. A könyvben szereplő harminchat közlemény (az előszó tévesen harmincötöt említi!) legnagyobb része angol nyelvű, de hét spanyol és négy francia nyelven írt cikk is helyet kapott.

A kötet terjedelme, a közlemények nagy száma miatt e helyen nem lehet célunk minden tanulmány bemutatása. Maguk a szerkesztők egyébként az előszóban ezt megteszik, röviden ismertetnek minden közölt írást. Jelen keretek között mindössze arra törekszünk, hogy a könyv általános ismertetésén túlmenően a néprajzi vonatkozásaik miatt fontosabb írásokra térjünk ki a szerkesztők írásai mellett.

A szerkesztők az írásokat négy, némileg eltérő hosszúságú fejezetben közlik. Az első fejezetben összesen öt olyan terjedelmesebb közlemény kap helyet, melyek témájukat, kérdésfelvetésüket tekintve átfogóbb jellegűek. Néprajzi szempontból talán ez a legfontosabb fejezet. A határterületi témák közül e fejezetben szerepel Brian Ebel a

kanadai őslakosok nyelvi helyzetét, nyelvhasználatát statisztikai adatok alapján elemző, a nyelvek fennmaradásáért indított programokat bemutató, alapos tanulmánya. Hartmut Lutz a kanadai őslakos irodalom megjelenését, elterjedését lehetővé tevő és követő politikai, szellemi mozgásokat vizsgáló és Agustín Cadena az utóbbi egy évszázad mexikói szépirodalmát áttekintő, az *indígena* alakjára összpontosító írása kétségtelenül megkerülhetetlen a kortárs őslakos kultúra megértésének szempontjából. Nathan Kowalsky világos felépítésű írásában a hagyományos ökológiai tudás kérdését vizsgálja, a romantizálás és a szkeptikus viszonyulás paradoxonjaira világít rá, és az (anarcho) primitivista filozófiai irányzathoz fordulva a hagyományos ökológiai tudás társadalomkritikai potenciáljának fontosságát emeli ki. James W. Oberly az amerikai bennszülötteknek juttatott vadászati és halászati jogok természetét és történetét, illetve a tevékenységek ellenőrzésére létrehozott törzsközi indián szervezetek kialakulását, az önszervezés és jogvédelem metódusait, hatásait mutatja be.

A második fejezetben olyan tanulmányok szerepelnek, melyek a bennszülött alakjának ábrázolását elemzik különböző művészeti ágakhoz tartozó alkotásokban, illetve őslakos művészek kezdeményezéseit, munkásságát mutatják be.

A *Kultúra és identitás* című fejezet a tematikáját tekintve rendkívül vegyes, amit az írások

összetartozását jelezni hivatott két szó tág jelentéstartalma is jelez. E részben szerepel Kenyeres János írása, melyben a szerző művészeti alkotások, főleg szépirodalmi szövegek elemzésén keresztül ismerteti a posztkoloniális kritikái diskurzust és annak kapcsolatát a kanadai multikulturalizmussal, rámutatva a bennszülöttel, a mással való azonosulás tendenciáira és annak implikációira. Nagy Judit Bánhegyi Mátyással közösen jegyzett tanulmányában *A Cultural Reader on Aboriginal Perspectives in Canada* című oktatási segédanyag történetét és felépítését mutatja be, majd pedagógiai és metodológiai szempontból elemzi a kiadvány használati lehetőségeit.

Az utolsó, *History and Policy Making* címmel ellátott részben a bennszülöttek politikai, jogi helyzetével, a kisebbségi jogok történelmi változásaival, területi változataival foglalkozó írások kaptak helyett a tisztán történeti jellegű írások mellett. Utóbbi kategóriába tartozik Vassányi Miklós írása, mely a tíz fennmaradt izlandi évkönyv bemutatása után a Grönlandra vonatkozó feljegyzéseket tekintti át, rámutatva az Izland és Grönland között egészen a 15. századig fennmaradó kapcsolatokra, mindezt az Újvilág felfedezésének történetében elhelyezve. Sepsi Enikő és Pákozdi Csaba cikkükben a kanadai, különösen a québeci frankofón kisebbség nyelvi helyzetét hasonlítják össze a nyelvvel kapcsolatos érzések irodalmi, szubjektív és a

nyelvi jogok objektív szintjén a magyar kisebbségek, különösen az erdélyiek állapotaival.

A szerkesztés szinte kifogástalan, elütések, nyelvi hibák alig találhatóak a kötetben. A tanulmánykötet ugyanakkor talán könnyebben forgatható lenne, ha minden írás előtt angol nyelvű rövidlet (is) állna. A négy fejezet bár hosszúságát tekintve nagyjából arányos, de a harmadik fejezetre inkább a *Miscellaneous* cím lenne találó. A tanulmányok által érintett területek miatt felvetődik, hogy Közép-Amerikát, legalábbis az antropológiában, külön kulturális régióként kezelik, így talán pontosabb lett volna a címbe Mezoamerikát is belefoglalni.

A posztkolonialista szempont érvényesítése szinte az összes írást jellemzi, néhány szerző ezen továbbmenve politikai, aktivista vagy kultúrakritikus hangot is megüt. A területi szempontok és az őslakosok helyzetére vagy ábrázolására való koncentráció mellett talán még ez a szemlélet kapcsolja össze az írásokat, egységesebb kultúratudományi jelleget adva a kötetnek. A könyv összességében fontos segédanyag lehet a néprajzi kutatások számára. Mindezen túl örömdetes, hogy magyar kutatók közreműködésével jelenik meg egy tartalmát tekintve színes, igényes, amerikai őslakos kultúrával foglalkozó tanulmányfüzér külföldön.

Bakos Áron

A honismereti oktatás távlatai egy Aranyos-vidéki példán keresztül

Keszeg Vilmos: Aranyos-vidék. Honismereti könyv.

Kriza János Néprajzi Társaság – Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kvár 2014. 478 old.

Az 1868-ban, Eötvös József minisztersége alatt hatályba lépő népoktatási törvény minden felnőtt számára kötelezővé tette gyermekei, gyámoltjai iskoláztatását. Ekkor vált közüggé a felnővekvő nemzedékek oktatását és nevelését célzó tanítás rendszerszintű fejlesztése. Az oktatás versenyképessé, korszerűvé tételének mikéntje tudományos és politikai fórumokon azóta is folyamatosan

napirenden van. Ebbe a törekvésbe illeszkedik az az elgondolás is, miszerint a nép- és honismeretnek az iskolai oktatás keretei között helyet kell biztosítani. Ma a sajtó és a digitális világ kínálta lehetőségek révén a távoli vidékek jellegzetességei is könnyen megismerhetők.

Ugyanakkor szembeötlő, hogy korunk új mediális és társadalmi viszonyai között a családi

Virginás-Tar Emese (1990) – néprajzkutató, referens, Romániai Magyar Demokrata Szövetség, Kolozsvár, virginasemese@yahoo.com